

แนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

นางสาวมณีรัตน์ จินกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0140-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10 ส.ค. 2547

I 20236943

CONSERVATION AND DEVELOPMENT GUIDELINES FOR
THE KOEKRET MON COMMUNITY, NONGTHABURI PROVINCE

Miss Maneerat Jinukun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Urban Design

Faculty of Architecture

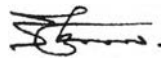
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0140-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
โดย	นางสาวมณีนีรัตน์ จินกุล
สาขาวิชา	การออกแบบชุมชนเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ศาสตราจารย์สุสดี ทิพทัส

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศิลป์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

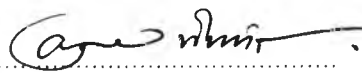
.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย)

ประธานกรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ศาสตราจารย์ สุสดี ทิพทัส)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล)

กรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.ม.ล.ปิยลดา ทวีปรั้งชีพพร)

กรรมการ

นางสาวมณีรัตน์ จินกุล : แนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.
 (CONSERVATION AND DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE KOEKRET MON COMMUNITY,
 NONTHABURI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์,
 อ.ที่ปรึกษาร่วม: ศาสตราจารย์ผุสดี ทิพทัส. 252หน้า. ISBN 974-17-0140-3.

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะท้องถิ่นชุมชนมอญเกาะเกร็ด นนทบุรี โดย
 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อเสนอแนวทาง
 การอนุรักษ์-พัฒนา และแนวทางการออกแบบในพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด

ขั้นตอนในการศึกษาใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมกับ
 ข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการออกแบบ และความสัมพันธ์ของโครงสร้างพื้นที่เพื่อนำไป
 สู่การเสนอแนวทางการออกแบบที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นชุมชนมอญเกาะเกร็ด คือ ความพิถีพิถัน และประณีต
 ในการทำกิจต่างๆที่สื่อการแสดงออกที่อ่อนช้อย เนิบนาบ นุ่มนวล และค่อยเป็นค่อยไปในโครงสร้างพื้นฐาน
 ที่มีการจัดลำดับแสดงขอบเขต และที่หมายตาในการเข้าถึงพื้นที่ต่างๆของชุมชน สื่อถึงความเป็นส่วนตัวในแบบ
 ช่างประดิษฐ์ที่เคารพธรรมชาติ มีลักษณะเฉพาะทางกายภาพของชุมชน ในการประกอบอาชีพทำเครื่องปั้น
 ดินเผาเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน จึงพบสิ่งปลูกสร้างเฉพาะได้แก่ โรงปั้น เตเผา ศาลผีใช้ทำพิธีกรรมทาง
 ความเชื่อ การประกอบกิจกรรมทางวัฒนธรรมใช้ที่ว่างบริเวณลานศาลผี ลานกลางบ้าน โดยมีระบบสัญจรที่
 เชื่อมโยงพื้นที่ภายในชุมชนอย่างใกล้ชิด อันเป็นปัจจัยทางกายภาพพื้นฐานก่อให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม
 มีความสามัคคี ความเป็นหนึ่งเดียวกัน และความผูกพันร่วมกันในชุมชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวใช้ในการออกแบบ
 และนำเสนอแนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาทางกายภาพชุมชนมอญเกาะเกร็ด

การนำเสนอแนวทางการออกแบบจากผังของชุมชนมอญเกาะเกร็ดสู่กลุ่มพื้นที่ย่อยต่างๆที่สำคัญของ
 ชุมชนตามการใช้ประโยชน์ที่ดินเฉพาะที่ต้องการสื่อถึงรูปแบบทางกายภาพท้องถิ่นชุมชนที่อยู่อาศัย มีการใช้
 กลุ่มอาคาร และพื้นที่ประกอบกิจกรรมอย่างมีลำดับ แสดงขอบเขตด้วยการเปลี่ยนระดับ และผิวสัมผัสพื้นที่ตาม
 การใช้งานสื่อความหมายลักษณะเฉพาะความเป็นคนมอญ รวมทั้งเสนอระบบสัญจรในชุมชนที่เชื่อมโยงพื้นที่
 ต่างๆด้วยเส้นขอบ เส้นทาง และเส้นน้ำสร้างโครงข่ายการสัญจรในชุมชนให้มีความใกล้ชิด และเป็นส่วนตัวยิ่งขึ้น

ดังนั้นแนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ดจึงเสนอแนวคิด การรวมกลุ่มในพื้นที่
 สำคัญของชุมชนตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน การรวมกลุ่มในกิจกรรมต่างๆทั้งการประกอบอาชีพที่แสดงถึง
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิธีกรรมความเชื่อที่สืบทอดกันมา การพักผ่อนร่วมกันในชุมชนเพื่อประสานสัมพันธ์ในระดับ
 กลุ่มคนรุ่นต่างๆจนถึงระดับชุมชน ก่อให้เกิดความผูกพันในท้องถิ่นร่วมกัน และสำนึกรักชาติและถิ่นฐานตาม
 วิถีชีวิตที่เหมาะสมโดยกลุ่มคนในชุมชน และเพื่อคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด

ภาควิชา ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4374172925 : MAJOR URBAN DESIGN

KEY WORD: MON / KOEKRET / KOEKRET MON COMMUNITY

MANEERAT JINUKUN : CONSERVATION AND DEVELOPMENT GUIDELINES FOR THE KOEKRET MON COMMUNITY, NONTHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR: Dr. PONGSAK VADHANASINDHU
THESIS COADVISOR: Prof. PUSSADEE TIPTUS, 252pp. ISBN 974-17-0140-3.

This research aims to study the unique characteristics of the Koekret Mon community, Nonthaburi Province by analyzing the relationship between the physical, social and economic features of the community in order to recommend conservation and development guidelines and design guidelines for the area.

The study gathered primary data from field survey and interview with those involved in the secondary data. The data was used in setting the design framework and the relationship of the community structure so that a recommendation of guidelines for designs suitable for the conservation and development of the Koekret Mon community could be made.

The results of the study show that the unique characteristic of the Koekret Mon community is the fastidious manner in which they go about their activities, which is clearly reflected in the community's infrastructure, the area marking and accessibility to different areas in the community, with an emphasis on privacy. The designs show the refined craftsmanship as well as respect for nature. The community's unique profession is that of potters. Therefore, potter's sheds, kilns and a spirit house used in performing their ceremonies are found in the area. Cultural-related activities are performed in the space near the spirit house or the communal ground. Walkways interrelated within the community area promote the feeling of bonding among the people in the community. Such information is used in designing and recommending guidelines for the conservation and physical development of the Koekret Mon community.

The design of the Koekret Mon community focuses on the grouping of the people according to the use of land. Groups of buildings and activity areas are divided in order, with boundaries shown with a change of ground level. Also, the textures of different areas, which differ according to different uses, reflects the unique characteristic of the Mon. The internal traffic routes connect different areas inside the community with walkways and waterways, thus establishing a transport network focused on both proximity and privacy.

Therefore, to conserve and develop the Koekret Mon community, it is suggested that grouping in crucial areas be done according to the use of land. The grouping of people according to their profession which reflects local wisdom, long-held beliefs, and relaxation together within the community all contribute to fostering of relationships among different generations and creating bonding and awareness among the people to observe and conserve their local ways of living in their community.

Department..... Student's signature..... MANEERAT
Field of study..... Urban Design..... Advisor's signature..... P. Vadhana
Academic year.....2001..... Co-advisor's signature..... Pussadee

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง แนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีฉบับนี้ บังเกิดขึ้น และสำเร็จลุล่วงได้ด้วยคำแนะนำ ความกรุณาเป็นอย่างสูงจากอาจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์ซึ่ง ท่านอาจารย์เป็นที่ปรึกษาที่คอยแนะนำ เสนอทัศนคติ มุมมองที่กว้างชัดเจนขึ้นในการทำงาน และเรียนรู้ครั้งนี้ รวมทั้งอาจารย์เป็นแบบอย่างสำหรับผู้ศึกษาในการแสดงบทบาทเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ผู้ศึกษามีอิสระในการ ใช้ความคิด และรูปแบบการทำงานได้อย่างเต็มที่ ประการสำคัญงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้ผู้ศึกษาต้องอ่าน คิดและทำการวิเคราะห์หนักมากขึ้น ประโยชน์ที่ได้รับมีค่าในการประกอบอาชีพมาก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมในการ ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจารย์ศาสตราจารย์ นุสดี ทิพทัส และศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินนท์ที่ให้ความเมตตา และแนะนำความรู้เกี่ยวกับคน-ชุมชนมอญ ทำให้ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์สร้างความเข้าใจถึงสาระของกลุ่มคน มอญชัดเจนขึ้น และ รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สัจกุล อาจารย์ให้ความรู้ทางวิชาการออกแบบชุมชนเมือง และ แนะนำในการทำงานเสมอมา รวมถึงอาจารย์ จิตติศักดิ์ ธรรมภรณ์พิลาศอาจารย์พี่เลี้ยงที่คอยดูแลแนะนำใน การศึกษา และการทำงานในครั้งนี้ ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโคภิชัย เมฆวิชัย ซึ่งอาจารย์เป็น ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ดร. ม.ล.ปิยลดา ทวีปริงษ์ อาจารย์ได้กรุณาเป็นกรรมการในการ สอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณต่อคุณแม่ที่เป็นกำลังใจในการทำงาน และเสียบียงอาหารอย่างสม่ำเสมอ สำหรับน้องชายขบใจที่ช่วยในการจัดการกับอุปสรรคในการทำงานครั้งนี้ให้ลุล่วงและออกมาเป็นผลงานเอกสาร สุดท้ายขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนๆ และคนไกลๆที่ส่งมาเรื่อยๆช่วยทำให้การทำงานในครั้งนี้มีชีวิตชีวาขึ้น

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และท่านอาจารย์ พิเศษทุกท่านที่ให้ความรู้ที่กระจ่างในข้อสงสัยแก่ผู้ศึกษา และให้โอกาสได้มาเรียนรู้ถึงเนื้อหาวิชาการ และชีวิต รวมทั้งแก่นความรู้ ความคิด และเปิดมุมมองให้กว้างขึ้นโดยส่วนตัวผู้ศึกษาได้รับความรู้วิชาการ และชีวิตรวมทั้ง ความสนุกจากการเรียนครั้งนี้

ขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล และดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ทุกท่านได้แก่ เจ้าหน้าที่ สาขาออกแบบชุมชนเมือง เจ้าหน้าที่สาขาภูมิสถาปัตยกรรม เจ้าหน้าที่หอสมุดที่แนะนำแหล่งข้อมูล หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับอำเภอปากเกร็ด ท่านปลัดอำเภอปากเกร็ด เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาชุมชนอำเภอปากเกร็ด และ ที่สำคัญเจ้าอาวาสวัดปรมย์ยิกาวาสที่ให้ข้อมูลของชุมชนมอญเกาะเกร็ดอย่างชัดเจน ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน มอญเกาะเกร็ดทุกท่านที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้ง เพื่อนๆทุกท่านที่ร่วมชะตากรรมในครั้งนี้ที่รวมใจส่งกำลังใจถึงและช่วยกันอย่างสม่ำเสมอตลอดการทำงาน

สุดท้ายผู้ศึกษาขอขอบคุณสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ให้ทุนการศึกษา และทุนในการทำวิทยานิพนธ์ ครั้งนี้ รวมทั้งให้โอกาสได้มาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการศึกษา และการทำงานต่อไป

มณีนรัตน์ จินกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมา และเหตุผลในการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการศึกษาวิจัย.....	6
2. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด และทฤษฎี.....	7
1. ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น.....	10
2. องค์ประกอบของชุมชน Neighborhood.....	12
3. ระบบกิจกรรมภายในชุมชน.....	14
4. ระบบโครงสร้างทางพื้นที่.....	15
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา.....	17
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
สรุปความสัมพันธ์ของแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
3. ข้อมูลพื้นที่ศึกษา	
ประวัติความเป็นมา.....	23
1. ด้านกายภาพ.....	27
2. ด้านสังคม, วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี.....	31
3. ด้านเศรษฐกิจ และการคมนาคมขนส่ง.....	32
สรุปความสัมพันธ์ของรูปแบบทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ.....	33

บทที่

สภาพปัจจุบัน.....	34
1. ลักษณะด้านกายภาพ.....	45
1.1 ลักษณะเฉพาะของการใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชน.....	46
1.2 องค์ประกอบของการรวมกลุ่มอาคารในชุมชน.....	49
1.3 ระบบกิจกรรม-การบริการทางสังคมในชุมชน.....	57
1.4 ระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน.....	61
สรุปองค์ประกอบด้านกายภาพในปัจจุบันของชุมชน.....	65
2. ลักษณะทางด้านสังคม-วัฒนธรรม.....	66
2.1 ลักษณะเฉพาะของประชากรในชุมชน.....	66
2.2 องค์ประกอบของการตั้งถิ่นฐานในชุมชน.....	66
2.3 ระบบกิจกรรมทางศาสนา, ประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชน.....	69
2.4 ระบบโครงสร้างของกิจกรรมในชุมชน.....	72
สรุปองค์ประกอบด้านสังคมในปัจจุบันของชุมชน.....	75
3. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ.....	76
3.1 ลักษณะเฉพาะของอาชีพในชุมชน.....	76
3.2 องค์ประกอบของชุมชนกับการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	76
3.3 ระบบแรงงานในชุมชน.....	76
3.4 ระบบโครงสร้างการเงินในชุมชน.....	76
สรุปองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันของชุมชน.....	83
สรุปความสัมพันธ์ของรูปแบบด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ.....	84
ศักยภาพในการอนุรักษ์และพัฒนา.....	85
1. ลักษณะทางด้านกายภาพ.....	86
2. ลักษณะทางด้านสังคม-วัฒนธรรม.....	89
3. ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ.....	91
สรุปความสัมพันธ์ด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจในการอนุรักษ์และพัฒนา.....	92
สรุปลักษณะเฉพาะท้องถิ่น และความสัมพันธ์รูปแบบในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	93
4. แนวความคิดในการออกแบบ	
ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น.....	97
ลักษณะทางกายภาพของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	100
องค์ประกอบทางกายภาพที่สื่อความหมายลักษณะเฉพาะของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	101
แนวคิดหลักในการอนุรักษ์และพัฒนา.....	107
แนวทางในการออกแบบ.....	109

บทที่

5. แนวทางการออกแบบ	
ส่วนผังรวมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	113
สรุปส่วนผังของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	122
ส่วนการใช้ที่ดิน พื้นที่ว่าง และสิ่งปลูกสร้างของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	124
1. กลุ่มศูนย์กลางหลักของชุมชน.....	125
2. กลุ่มศูนย์กลางย่อยของชุมชน.....	137
3. กลุ่มเขตชุมชน.....	156
4. กลุ่มเขตอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชุมชน.....	173
5. กลุ่มสวนสาธารณะของชุมชน.....	190
6. กลุ่มสถานที่ราชการของชุมชน.....	200
7. ระบบถนน คูคลอง รวมทั้งทางเดินเท้าของชุมชน.....	208
6. บทสรุป และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา.....	216
แนวทางในการนำไปปฏิบัติ.....	219
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	222
รายการอ้างอิง.....	223
ภาคผนวก.....	225
ภาคผนวก ก. ข้อมูลสถิติต่างๆ และขนาดแหล่งน้ำธรรมชาติ.....	226
ภาคผนวก ข. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	228
ภาคผนวก ค. คุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของวัดต่างๆ.....	236
ภาคผนวก ง. ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในชุมชน.....	243
ภาคผนวก จ. แบบสอบถาม.....	247
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	252

ภาพที่ 1.1 จิตรกรรมฝาผนังที่สื่อถึงวิถีชีวิต, วัฒนธรรม, ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมของชาวมอญ.....	1
ภาพที่ 1.2 ตัวอย่างลักษณะทางกายภาพบางประการที่บ่งบอกว่าเป็นชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	2
ภาพที่ 1.3 ตัวอย่างองค์ประกอบทางกายภาพบางประการของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	3
ภาพที่ 1.4 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา และพื้นที่ออกแบบ.....	4
ภาพที่ 1.5 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลวิจัยโครงการ: แนวทางการอนุรักษ์ -พัฒนาพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	6
ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างบรรยากาศในอดีตของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	9
ภาพที่ 2.2 ตัวอย่างบรรยากาศปัจจุบันมุมต่างๆภายในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	11
ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างบรรยากาศปัจจุบันบางมุมภายในชุมชนมอญเกาะเกร็ด(1).....	13
ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างกิจกรรมภายในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	14
ภาพที่ 2.5 ตัวอย่างบรรยากาศปัจจุบันบางมุมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด(2).....	16
ภาพที่ 2.6 การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	18
ภาพที่ 2.7 แนวเขตการควบคุมการก่อสร้างอาคารในพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	19
ภาพที่ 2.8 แผนภูมิสรุปความสัมพันธ์ของแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
ภาพที่ 3.1 ตำแหน่ง และตัวอย่างบรรยากาศการตั้งถิ่นฐานครัวเรือนมอญที่อยู่ตามริมลำน้ำเจ้าพระยา.....	23
ภาพที่ 3.2 ตำแหน่งคูคลอง และแม่น้ำโดยรอบพื้นที่ศึกษาในช่วงรศ. 124.....	25
ภาพที่ 3.3 แนวเขตคลองลัดเกร็ดน้อยบริเวณวัดปากอ่าวจรดท้ายด้านของบ้านแหลมช่วงพ.ศ. 2265.....	26
ภาพที่ 3.4 การใช้ที่ดินในปีพ.ศ. 2495 และพ.ศ. 2510 ตามลำดับ.....	28
ภาพที่ 3.5 การใช้ที่ดินในปี พ.ศ. 2518 และพ.ศ. 2523 ตามลำดับ.....	29
ภาพที่ 3.6 ตัวอย่างลักษณะเฉพาะในการตั้งถิ่นฐาน และความเป็นชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	30
ภาพที่ 3.7 ตัวอย่างลักษณะเฉพาะความสัมพันธ์กลุ่มคนในการประกอบกิจกรรมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	31
ภาพที่ 3.8 ตัวอย่างลักษณะเฉพาะเครื่องปั้นดินเผาของชุมชนมอญเกาะเกร็ดบางประการ.....	32
ภาพที่ 3.9 ตัวอย่างความเป็นชุมชนมอญเกาะเกร็ดบางประการที่สื่อออกเป็นองค์ประกอบกายภาพ.....	33
ภาพที่ 3.10 ที่ตั้งตำบลเกาะเกร็ดในเขตการปกครองจังหวัดนนทบุรี.....	35
ภาพที่ 3.11 ที่ตั้งตำบลเกาะเกร็ดในเขตการปกครอง อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	36
ภาพที่ 3.12 ที่ตั้งตำบลเกาะเกร็ดในเขตการปกครอง ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี.....	37
ภาพที่ 3.13 แบ่งเขตการปกครองชุมชนมอญเกาะเกร็ดในเขต ต.เกาะเกร็ด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี.....	38
ภาพที่ 3.14 กลุ่มพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	39
ภาพที่ 3.15 กลุ่มพื้นที่ที่มีลักษณะขุดดินสงวนใหญ่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	40
ภาพที่ 3.16 ตำแหน่งของเส้นคลองต่างๆในพื้นที่ชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	41
ภาพที่ 3.17 ตำแหน่งของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	42
ภาพที่ 3.18 สัดส่วนกลุ่มอายุต่างๆของประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	43
ภาพที่ 3.19 ลักษณะเฉพาะบางประการทางภูมิประเทศที่สื่อออกเป็นองค์ประกอบกายภาพของชุมชน.....	44

ภาพที่ 3.20 ลักษณะเฉพาะบางประการของการใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	46
ภาพที่ 3.21 การแบ่งกลุ่มพื้นที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนมอญเกาะเกร็ดตามข้อกำหนดผังเมือง.....	47
ภาพที่ 3.22 การแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามลักษณะเฉพาะของการใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	48
ภาพที่ 3.23 ภาพตัวอย่างกลุ่ม และบริเวณอาคารที่เสนาอนุรักษ์ และพัฒนาในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	49
ภาพที่ 3.24 ตำแหน่งกลุ่มอาคาร ประเด็นภาพ และพื้นภาพของกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	50
ภาพที่ 3.25 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นความสูงกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	51
ภาพที่ 3.26 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นวัสดุ-โครงสร้างของกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	52
ภาพที่ 3.27 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นสีของกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	53
ภาพที่ 3.28 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นอายุกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	54
ภาพที่ 3.29 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นสภาพของกลุ่มอาคารในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	55
ภาพที่ 3.30 ตำแหน่งของกลุ่มอาคาร ประเด็นอนุรักษ์-พัฒนาพื้นที่ในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	56
ภาพที่ 3.31 ตัวอย่างแหล่งบริการทางสังคมต่างๆในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	57
ภาพที่ 3.32 ตำแหน่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการบริการทางสังคมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด(1).....	58
ภาพที่ 3.33 ตำแหน่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการบริการทางสังคมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด(2).....	59
ภาพที่ 3.34 ตำแหน่งของกลุ่มพื้นที่ประกอบกิจกรรม-บริการทางสังคมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	60
ภาพที่ 3.35 ตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมขนส่งของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	61
ภาพที่ 3.36 ตำแหน่งพื้นที่ที่มีระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	62
ภาพที่ 3.37 ตำแหน่งพื้นที่ที่มีระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	63
ภาพที่ 3.38 ตำแหน่งพื้นที่จุดศูนย์รวมการสัญจรในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	64
ภาพที่ 3.39 ลักษณะเฉพาะบางประการ เรื่องการตั้งถิ่นฐานของคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	66
ภาพที่ 3.40 ตำแหน่ง และสัดส่วนของกลุ่มประชากรในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	67
ภาพที่ 3.41 ตำแหน่งกลุ่มประชากรที่ตั้งถิ่นฐานด้วยความสัมพันธ์ต่างๆในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	68
ภาพที่ 3.42 ตัวอย่างประกอบกิจกรรมทางศาสนา, ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	69
ภาพที่ 3.43 ตำแหน่ง ช่วงเวลา และประเภทกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	70
ภาพที่ 3.44 ตำแหน่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมที่สื่อความหมายในกิจกรรมของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	71
ภาพที่ 3.45 ตัวอย่างแหล่งประกอบกิจกรรมทางประเพณีชีวิต และสังคมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	72
ภาพที่ 3.46 ตำแหน่ง และช่วงเวลาในการประกอบกิจกรรมบนพื้นที่ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	73
ภาพที่ 3.47 ตำแหน่ง และกลุ่มคนที่เข้าประกอบกิจกรรมในช่วงเวลาต่างๆของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	74
ภาพที่ 3.48 ตัวอย่างลักษณะเฉพาะด้านเศรษฐกิจบางประการของคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	76
ภาพที่ 3.49 สัดส่วนของกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ตามกลุ่มหมู่บ้านในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	77
ภาพที่ 3.50 กลุ่มพื้นที่ส่วนใหญ่ที่คงอยู่ทางวัฒนธรรมอาชีพ และสืบทอดอาชีพในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	78
ภาพที่ 3.51 สัดส่วนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่ตามกลุ่มหมู่บ้านในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	79
ภาพที่ 3.52 กลุ่มพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ผูกพันกับที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	80

ภาพที่ 3.53	สัดส่วนของกลุ่มแรงงานที่ทำงานนอกพื้นที่ตามกลุ่มหมู่บ้านในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	81
ภาพที่ 3.54	กลุ่มพื้นที่ส่วนใหญ่ที่กลุ่มคนคงอยู่ และทำงานภายในพื้นที่ของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	82
ภาพที่ 3.55	ตัวอย่างรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	83
ภาพที่ 3.56	ตัวอย่างความสัมพันธ์ทางกายภาพในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	84
ภาพที่ 3.57	ตัวอย่างองค์ประกอบบางประการที่ส่งเสริมให้เกิดศักยภาพที่ดีในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	85
ภาพที่ 3.58	ตัวอย่างการเสนอศักยภาพทางกายภาพบางประการของกลุ่มพื้นที่ต่างๆในชุมชน(1).....	87
ภาพที่ 3.59	ตัวอย่างการเสนอศักยภาพทางกายภาพบางประการของกลุ่มพื้นที่ต่างๆในชุมชน(2).....	88
ภาพที่ 3.60	ตัวอย่างการเสนอศักยภาพทางสังคมบางประการในพื้นที่กิจกรรมของหมู่บ้านมอญ.....	90
ภาพที่ 3.61	ตัวอย่างอาหารที่เสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจในวิถีอาชีพของคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	91
ภาพที่ 3.62	ตัวอย่างความสัมพันธ์บางประการในแนวคิดอนุรักษ์-พัฒนาทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจ..	92
ภาพที่ 3.63	แผนภูมิสรุปลักษณะเฉพาะท้องถิ่นชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	94
ภาพที่ 3.64	แผนภูมิสรุปความสัมพันธ์ของรูปแบบทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจในชุมชนมอญเกาะเกร็ด	95
ภาพที่ 3.65	แผนภูมิสรุปแนวคิดในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	96
ภาพที่ 4.1	ตัวอย่างความพิถีพิถัน และประณีตบางประการของคนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด และแผนภูมิความสัมพันธ์ของลักษณะเฉพาะท้องถิ่นชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	99
ภาพที่ 4.2	ตัวอย่างลักษณะเฉพาะทางกายภาพบางประการของชุมชนมอญเกาะเกร็ด และแผนภูมิความสัมพันธ์ของลักษณะเฉพาะทางกายภาพชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	100
ภาพที่ 4.3	ตัวอย่างองค์ประกอบกายภาพที่สื่อลักษณะเฉพาะทางกายภาพบางประการของชุมชนมอญเกาะเกร็ด และแผนภูมิความสัมพันธ์องค์ประกอบกายภาพตามลักษณะเฉพาะชุมชน.....	101
ภาพที่ 4.4	ตัวอย่างบางประการขององค์ประกอบทางกายภาพในงาน 2มิติ: ผังชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	106
ภาพที่ 4.5	ตัวอย่างบางประการในแนวคิดหลักอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	108
ภาพที่ 4.6	แนวคิดในการจัดองค์ประกอบชุมชนให้มีลำดับ ขอบเขต และจุดหมายในชุมชนมอญเกาะเกร็ด...	110
ภาพที่ 5.1	ผังของชุมชนมอญเกาะเกร็ด(เดิม).....	114
ภาพที่ 5.2	ผังของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	115
ภาพที่ 5.3	ส่วนของพื้นที่ในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	116
ภาพที่ 5.4	เส้นโครงข่ายทางสัญจรของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	117
ภาพที่ 5.5	ลักษณะเฉพาะของการใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	118
ภาพที่ 5.6	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนมอญเกาะเกร็ด(เดิม).....	120
ภาพที่ 5.7	ผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	121
ภาพที่ 5.8	กลุ่มศูนย์กลางหลักในพื้นที่วัดปรมัยยิกาวาสชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	126
ภาพที่ 5.9	ลักษณะการใช้พื้นที่ริมน้ำของวัดในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	127
ภาพที่ 5.10	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางหลัก: วัดปรมัยยิกาวาสในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	128
ภาพที่ 5.11	แบบขยายการจัดพื้นที่ของกลุ่มศูนย์กลางหลัก: วัดปรมัยยิกาวาสในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	129

ภาพที่ 5.12	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางหลัก: วัดปรมัยยิกาวาสในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	130
ภาพที่ 5.13	ตารางแนวทางการออกแบบกลุ่มอาคาร และสิ่งปลูกสร้างของกลุ่มศูนย์กลางหลัก.....	131
ภาพที่ 5.14	ตารางแนวทางการออกแบบ และแบบขยายพื้นที่ประกอบกิจกรรมของกลุ่มศูนย์กลางหลัก.....	133
ภาพที่ 5.15	ตารางแนวทางการออกแบบ และแบบขยายผังทางสัญจรของกลุ่มศูนย์กลางหลัก.....	134
ภาพที่ 5.16	ตารางแนวทางการออกแบบสภาพภูมิทัศน์ของกลุ่มศูนย์กลางหลัก.....	135
ภาพที่ 5.17	บรรยากาศของพื้นที่ประกอบกิจกรรมกลุ่มศูนย์กลางหลัก.....	136
ภาพที่ 5.18	กลุ่มศูนย์กลางย่อยในพื้นที่วัดไม้ล้อม วัดเสาชงทอง และวัดฉิมพลีชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	138
ภาพที่ 5.19	ลักษณะการใช้พื้นที่ริมน้ำของวัดในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	139
ภาพที่ 5.20	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย วัดไม้ล้อมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	140
ภาพที่ 5.21	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	141
ภาพที่ 5.22	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดฉิมพลีในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	142
ภาพที่ 5.23	แบบขยายการจัดพื้นที่ของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดไม้ล้อมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	143
ภาพที่ 5.24	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดไม้ล้อมในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	144
ภาพที่ 5.25	แบบขยายการจัดพื้นที่ของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	145
ภาพที่ 5.26	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	146
ภาพที่ 5.27	แบบขยายการจัดพื้นที่ของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดฉิมพลีในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	147
ภาพที่ 5.28	แบบขยายผังของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดฉิมพลีในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	148
ภาพที่ 5.29	ลักษณะการใช้พื้นที่ริมน้ำของกลุ่มศูนย์กลางย่อย: วัดไม้ล้อม วัดฉิมพลี และวัดเสาชงทองใน ชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	149
ภาพที่ 5.30	ตารางแนวทางการออกแบบกลุ่มอาคาร และสิ่งปลูกสร้างของกลุ่มศูนย์กลางย่อยชุมชน.....	150
ภาพที่ 5.31	ตารางแนวทางการออกแบบของกลุ่มอาคาร-สิ่งปลูกสร้างในศูนย์กลางย่อยชุมชน.....	151
ภาพที่ 5.32	แนวทางการควบคุมความสูง วัสดุ โทนสีและระยะห่างของอาคารโดยรอบกลุ่มศูนย์กลางย่อย.....	152
ภาพที่ 5.33	ตารางแนวทางการออกแบบ และแบบขยายผังพื้นที่ประกอบกิจกรรมของกลุ่มศูนย์กลางย่อย.....	153
ภาพที่ 5.34	ตารางแนวทางการออกแบบ และแบบขยายผังทางสัญจรของกลุ่มศูนย์กลางย่อย.....	154
ภาพที่ 5.35	ตารางแนวทางการออกแบบสภาพภูมิทัศน์ของกลุ่มศูนย์กลางย่อย.....	155
ภาพที่ 5.36	กลุ่มเขตชุมชนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	157
ภาพที่ 5.37	ลักษณะการใช้พื้นที่ของหมู่บ้านมอญในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	158
ภาพที่ 5.38	แบบขยายผังของกลุ่มเขตชุมชนในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	159
ภาพที่ 5.39	แบบขยายการรวมกลุ่มอาคารในเขตชุมชน: หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ดในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	160
ภาพที่ 5.40	แบบขยายผังของกลุ่มเขตชุมชน: หมู่ 1 บ้านลัดเกร็ดในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	161
ภาพที่ 5.41	แบบขยายการรวมกลุ่มอาคารในเขตชุมชน: หมู่ 6 บ้านเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	162
ภาพที่ 5.42	แบบขยายผังของกลุ่มเขตชุมชน: หมู่ 6 บ้านเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	163
ภาพที่ 5.43	แบบขยายการรวมกลุ่มอาคารในเขตชุมชน: หมู่ 7 บ้านโอง่างในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	164

ภาพที่ 5.77 กลุ่มสถานที่ราชการในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	201
ภาพที่ 5.78 ลักษณะการใช้พื้นที่สาธารณะระหว่างวัดกับสถานที่ราชการในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	202
ภาพที่ 5.79 แบบขยายผังของกลุ่มสถานที่ราชการ: บริเวณวัด และโรงเรียนปรมัยในชุมชนมอญเกาะเกร็ด....	203
ภาพที่ 5.80 แบบขยายผังกลุ่มสถานที่ราชการ: บริเวณวัด และโรงเรียนเสาชงทองในชุมชนมอญเกาะเกร็ด...	204
ภาพที่ 5.81 ตารางแนวทางการออกแบบกลุ่มอาคาร และสิ่งปลูกสร้างของกลุ่มเขตราชการ.....	205
ภาพที่ 5.82 ตารางแนวทางการออกแบบ และแบบขยายผังพื้นที่ประกอบกิจกรรมของกลุ่มเขตราชการ.....	206
ภาพที่ 5.83 ตารางแนวทางการออกแบบทางสัญจร และสภาพภูมิทัศน์ของกลุ่มอาคารราชการ.....	207
ภาพที่ 5.84 ลักษณะการใช้พื้นที่ถนน คูคลอง และทางเดินเท้าในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	208
ภาพที่ 5.85 ระบบถนน คูคลอง และทางเดินเท้าในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	209
ภาพที่ 5.86 ลักษณะการใช้พื้นที่ถนน คูคลอง และทางเดินเท้าในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	210
ภาพที่ 5.87 แบบขยายผังของระบบถนน คูคลอง และทางเดินเท้าในชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	211
ภาพที่ 5.88 ผังของระบบการสัญจรของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	212
ภาพที่ 5.89 ตารางแนวทางการออกแบบกลุ่มอาคาร และสิ่งปลูกสร้าง.....	213
ภาพที่ 5.90 ตารางแนวทางการออกแบบทางสัญจร และภูมิทัศน์ในระบบถนน คูคลองของชุมชน.....	214
ภาพที่ 5.91บรรยากาศของกลุ่มอาคาร และสิ่งปลูกสร้างประกอบ.....	215
ภาพที่ 6.1 ตารางแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	220
ภาพที่ 6.2 ตารางแนวทางในการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	221